

DOKTORALAR

Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi 1943-44 ders yılında Fransız Dili ve Edebiyatı, Hindoloji, Sinoloji ve Coğrafya Enstitülerinde ilmî yardımcı olarak vazife gören dört doktora namzedinin tezleri kabul edilerek Edebiyat Doktoru unvan ve payesini kazanmışlardır. Şimdiye kadar yapıldığı gibi bu tezlerin özlerini, bu sefer hem Türkçe hem de yabancı dilde olmak üzere dergimizde neşrediyoruz. İlmî Yardımcılara doktora çalışmalarında kılavuzluk eden ve her hususta kendilerine ilmî yardımda bulunan Profesörlerinin, tezlerin ilmî değeri hakkında düşünce ve görüşlerini gösteren raporlarını da okuyuculara sunuyoruz.

* *

NECDET BİNGÖL— Doktora tezinin konusu : *"Yakup Kadri'nin beş romanında Fransız realist ve naturalist'lerin tesiri,*.. Bir mukayeseli edebiyat tezi karşısında bulunuyoruz ki bu, Türk-Fransız sahasında bir dereceye kadar yenilik teşkil eder. Zira bildiğimize göre elde ancak, bu çeşit tetkiklere methal olmak üzere umumî mahiyette bir eser ve bir de Ahmet Haşim'de Fransız sembolizminin tesirlerine dair hususi bir habilitasyon tezi mevcuttur.

İşlenen mevzuun mahiyeti bu teze hem bir edebiyat tarihi tetkiki hem de bir tenkit eseri olmak gibi çifte bir vasıf izafe eylemektedir...

Eserin umumî heyeti usullü bir çalışma ile yapılmış, pek büyük bir ciddiyet ve ihtimamla vücûda getirilmiştir. Tevsik işi kâfi derecede derinleştirilmiş olup bu da, Fransız realizm ve naturalizmini tarife tahsis edilen kısma hususî bir sağlamlık ve aydınlık temin eylemektedir....

Yakup Kadri'nin eserlerinin tahlili, bize göre, dikkat ve takdire değer; bu tahlil, romanları yeni bir ışık altında gösteriyor.

Böylelikle tez, bir taraftan Türk okurlarını Fransız edebiyatının klâsik ve romantik devirlerinden umumiyetle daha az tanıdığı bir safhasına aşına kılmak, öte taraftan da Türk romancılığının salâhiyetli bir mümessilinin eserini, hakikî benzerlikleri ve sarîh tesirleri belirtmek suretiyle yeni bir ışıkla kıymetlendirmek gibi iki hedefine varmak oluyor...

Dâvanın yeniliği, muharririn onu halletmek hususundaki ciddiyet ve ihtimamı, delillerini dayadığı uzun ve sabırlı araştırmalarla tetkikler ve hülâsa eserinin boylu boyunca gösterdiği edebî duygu ve anlayış

hesaba katılırsa, tezin tebrike şayan olduğu ve henüz işlenmemiş bir sahada mukayeseli edebiyata dikkate değer bir yardımda bulunduğu mütaleasına varırız (Prof. J. CAMBORDE).

"Eserde, tanzimattan son günlere kadar edebiyatımızda ve bilhassa romancılığımızda beliren inkişafın istikamet ve mahiyetlerini kısa, vazıh ve dikkate değer bir görüşle tesbit eden başlangıç ile Realisme ve Naturalisme'in mahiyetlerini anlatan kısımdan sonra Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun beş romanının tetkik ve tahliline geçilmektedir.,,

"Necdet Bingöl, nâfiz bir görüşle, bu romanları kendi zaviyesinden incelemiş ve G. Flaubert, E. Zola, Guy de Maupassant, Goncourts, A. Daudet gibi Fransız romancıları ile Yakup Kadri arasında romancılık bakımından mevcut iştirak noktalarını dikkatle gözden geçirerek mevzuunda orijinal bir çalışma mahsulü meydana koymuştur. Muharririn bibliyografyada zikrettiği eserlerden verimli bir tarzda faydalandığı görülmektedir. (Prof. NECMEDDİN HALİL ONAN),,

"ABİDİN İTİL — Doktora tezinin konusu : *"Bhavishyamahü-Purânam*,,. Abidin İtil ilmî araştırmalar tarafından şimdiye kadar tamamiyle ihmal edilmiş, yarı tarihi ve yarı mitolojik mahiyette olan geniş bir metni büyük bir anlayışla tahlil etmiş ve böylece Hindoloji ve Tarih tetkikatına dikkate şayan bir yenilik ilâve etmiştir. . . .

"Hind edebiyatı, gerçek tarihi metinler bakımından fakirdir. Bu sebepten, yarı tarihi ve mitolojik unsurların karıştırılmış bulunduğu ve destanî şekilde yazılmış Hind metinlerinin incelenmesi daha fazla ehemmiyet kesbetmektedir. Abidin İtil tarafından incelenmiş bulunan Bhavishyapurâna, yeni bir metin olmakla beraber Hind Ortaçağının en şa'şaalı devirlerinden birini oldukça etraflı bir şekilde tasvir eden gayet mühim bir metindir. Bu devri ben, yalnız batı Avrupada değil, Bizans'ta, Hindistan'da ve muhtemel olarak aynı zamandaki Selçuk devletinde karakteristik bir tezahür olması bakımından "Şövalye,, devri olarak vasıflandırmak istiyorum. Bir çok Hind destanlarında terennüm edilmiş bulunan en meşhur Şövalye, Acmir ve Delhi'de hüküm sürmüş bulunan Râçput Prithivîrâca'dır. Bu Şövalye, Gor'lu Mehmed'in akınlarına dayanarak mağlup olmuş ve bu andan itibaren müteakip asırlarda Delhi'deki Türk hakimiyeti Hind tarihinin merkezini teşkil etmiştir. Hind tarihinin dönüm noktalarından birisini karakterlendirmiş olan Prithivîrâca'nın trajik şahsiyeti, Bhavishyapurâna'da nev'i şahsına münhasır ve şimdiye kadar malûm olan edebi eserlerden hiç birisinde raslanılmamış yeni bir şekil ve tarzda tasvir edilmektedir. Râçput'lar, ateş soyu olarak tanınmış bulunan asilzadelerdi. Eski Âri asilzadeler ise güneş ve ay soylarına aittiler. Bu iki soya takriben Milâttan 5 asır sonra ateş soyu iltihak etmektedir. Bu soy, muhtemel olarak Hephtalit'lerin maiyetinde

batı kuzey Hindistanı zaptetmişler ve Germenlerin Roman kültürünü batı Avrupa'da inkişaf ettirdikleri gibi, bunlar da eski Âri kültürünü Orta Çağda geliştirerek devam ettirmişlerdir. On sekizinci asırda yazılmış olduğunu tahmin ettiğimiz bu Purana, bu zamanda bile daha hâla eski zihniyeti idâme ettirerek bu ateş soyunun herhangi bir suretle Âri olmadığını intibainı tebarüz ettirmektedir. Ay soyu mensuplarını iltizam etmekte ve ateş soyuna mensup olanları ve bilhassa diğer bütün Hind metinlerinde parlak bir kahreman olarak tasvir edilen Prithivîrâca'yı düşük olarak göstermektedir. Yalnız bu metinde o, muahezeye değer ve yiğit olmiyan bir prens olarak gösterilmekte ve mağlubiyeti haklı olarak addedilmektedir.

Abidin İtil, mufassal metinden tarihi unsurları büyük bir itina ile çıkararak tebarüz ettirmiş ve onları bir çok mitolojik unsurlardan ayırmıştır. Abidin itil, onları şimdiye kadar bilinen tarihî malûmatla kıyaslayarak, tarihi tefarruatın manalandırılmasında, tarihî ve siyasî ihtimallerin izah ve tefsirinde zekâ ve dirayet göstermiştir. Abidin İtil, evvelâ kısaca Purâna'ların karakterini göstermekte, metinle (fakat yalnız din tarihi bakımından diğer gayri tarihî kısımlarla) uğraşan modern muharrirleri incelemektedir. Bundan başka o, metnin yazıldığı zamanı tesbit etmeğe ve muharririn noktayı nazarını nakletmeğe çalışmakata ve bütün eserin mezuunu vermekte ve nihayet Orta Çağ tarihinin vuku bulunduğu alanı belirtmektedir. Metnin üçüncü kısmı, eski Hind isimleri meyanında İsa'nın Muhammed'in ve diğer islâm şahsiyetlerinin isimlerini zikreden ve bu bakımdan Hind edebiyatında şayanı dikkat ve tek bir vakia olan bir yarı mitolojik dünya tarihini ihtiva etmektedir. Bu dünya tarihi içerisinde, Abidin İtil, Orta Çağ'ın yerini tayin etmekte ve buradan tarihî malzemeyi bir araya topluyarak üç şehre, yâni Delhi, Kanauc ve Mahoba'ya göre tertip ve tefsir etmektedir. Ondan sonra o, destanî malzemeyi topluyarak, onun tanrı-Kahraman Krishna'ya ait destanî biografının bir nevi varyantı olduğunu göstermektedir. Bundan maada Abidin İtil, metnin, aralarında şimdiye kadar bir kaç da malum bulunmayan coğrafi isimlerini zikretmekte ve kısaca bu Orta Çağ devriyle meşgul olmuş bulunan Avrupa, Hind ve İran müverrihleri hakkında malûmat vermektedir. Sonra Abidin İtil, bu Orta Çağ devrinden bir parçayı haşiyelerle beraber hülâsa etmektedir. Bütün metnin tercümesi fazla yer işgal ederdi. Abidin İtil böylece, H. Jacobi'nin bütün Hindologlar tarafından daima istifade edilmekte bulunan Hind destanlarının hülâsasını örnek almıştır. Bundan maada W. Jahn'ın diğer bir Purana, Saurapurâna (Strassburg 1908) hakkında eseri de bu hususta bir misal olarak gösterilebilir. Burada Jahn, Abidin İtil gibi bir "giriş „ den sonra, Purâna'sının haşiyeli bir hülâsasını vermektedir. Saurapurâna, tarihi önem bakımından Bhavishyapurâna ile hiç bir suretle kıyas kabul etmez. (Prof. Dr. W. RUBEN)

MUSTAFA KÖYMEN - Doktora tezinin konusu: *Hsiung-nuHann Tuku (T'ko) kabilesi*. Bir çok taraflardan zamanla Hsiung-nu (Hun) tarihi hakkındaki tetkiklerin çok fazla ilerlediği ve artık her şeyin bilindiği ve üzerinde çalışmağa lüzum kalmadığı fikri ileriye sürülüyordu. Bu fikrin doğru olmadığını 1941 - 42 arasında Hun tarihi hakkında yazılan kitaplar ispat eder, bu iki sene zarfında Amerika'da 2, Rusya'da, Danimarka'da ve Almanya'da birer eser neşredilmiştir. Mamafî zamanla Hun tarihinin anahatları hakkında 'oldukça fazla malûmat edindiğimiz ve bu sahadaki araştırmalarda büyük sürprizlerle karşılaşmayacağımız doğrudur. Fakat henüz kültür, fikrî ve maddî kültür hakkında olduğu gibi kültür tarihi ve ekonomi ile Hsiung-nu'ların hususî tarihî gelişmelerinin derin sebepleri hakkında pek az bilgimiz vardır. Modern ilim, kültür tarihine ehemmiyet verme temayülü ile ilgili olduğundan, adı geçen memleketlerin bütün eserleri kültür tarihine ait eserlerdir; bu eserlerden Hsiung-nu'lar hakkında yeni bilgiler edindik. Fakat burada henüz bir başlangıç yapılmıştır.

Önümüzdeki bu eser de kültür tarihi hakkındadır. Burada kullanılan metod, şimdiye kadar Sinolojide henüz çok az kullanılmıştır, fakat şüphesiz istikbalde çok kullanılacaktır. Bu eser genealojik malzemen, yani şecereden başlar. Çin kaynakları genealojik raporlarını oldukça doğru verirler, böylece güvenilebilir şecereler hazırlanabilir. Bu malzeme sırf Çin aileleri için o kadar iyidir ki, bir çok [ailelerin 500 yıllık bir zaman ihtiva eden şecereleri kolaylıkla meydana getirilebilir. Çinli olmayan aileler için durum nadiren bu kadar elverişlidir. Buna rağmen müellif hemen hiç inkıtaa uğramadan 1000 yıllık bir şecere hazırlamağa muvaffak olmuştur.

Bu eser, daima büyük devletler kuran Orta Asya kavimlerinin dar bir guruba mensup olmadıkları fakat başka başka, birbirlerinden tamamiyle farklı gurupların birleşmesinden meydana geldikleri tezinden hareket ediyor. Bu teori biliniyordu fakat bundan mantikî neticeler henüz çıkarılmamıştır; yâni böyle büyük siyasî bir teşekkülün hangi etnik unsurlardan meydana geldiğini tesbit etmek için bu büyük siyasî teşekküllerin inceleneceği yerde bunları teşkil eden ayrı ayrı kabilelerin tetkik edilmesi lâzım geldiği söylenmemiştir. Bay Mustafa Köymen'e esasında verilen vazife yalnız 6 ıncı yüz yılda büyük bir şöhret kazandıklarından üç sülâle kurucusunun zevcelerini aldıkları Tu-ku ailesinin incelenmesidir. Çinli olmadığına şüphe etmediğimiz bu ailenin neden bu kadar itibar kazandığı tetkik edilecektir. B. Mustafa Köymen bu ailenin büyük bir kabilenin bakiyesi olduğunu ve bu kabilenin de Toba (385-550) devletini kuran 119 kabileden biri olduğunu tesbit etmiştir. Evvelâ bu ailenin şeceresini sonra bu şecerenin tarihini tetkik etmiştir. Bu Tu-ku kabilesinin bir T'u-ko kabilesiyle aynı olduğu ve bunun Tu-ku kabilesinden daha önce bilindiği görülmüştür. Bilahare Mao-tun ve babasından

itibaren Hsiung-nu hükümdarlarının mensup buldukları kabilenin bu T'u-ko kabilesi olduğu görülmüştür. Bu, Tu-ku'ların şecerelerinin başlangıcını yakından araştırmakla ve Hsiung-nu'ların hükümdar ailelerini yakından tetkik etmekle isbat ve temin edilir. Bu vazifeye eklenen şecereler bu araştırmaların neticelerini vermektedirler. Bunların yalnız bir yerinde zayıf bir nokta vardır, bu tarihî malzemenin noksanlığından emin bir hale getirilmeyor; fakat bilvasıta bir çok defalar emniyet altına alınmıştır.

Filolojik araştırmalar T'u-ko ile Tu-ku adlarının "Türk,, kelimesinin transkripsiyonu olduğunu göstermiştir. Şimdiye kadar "Türk,, kelimesi Çin kaynaklarında 6 ıncı yüz yıldanberi "T'u-chüeh,, olarak geçiyordu. T'u-chüeh bir Moğolca kelime olan "Türküt,, den gelir. Bu şekil, Çinliler, Moğolca konuşan kavimler vasıtasıyla öğrenmişlerdir. T'u-ko ile Tu-ku kelimeleri bir Türkçe kelimedenden yani "Türk,, den gelir, demek ki bu kelimeler çinlilerin bizzat Türk kavimlerinden öğrendikleri şekillerdir. O halde eserden elde ettiklerimizin en mühimlerinden biri Hsiung-nu hükümdarlarının, kendine Türk adı verdiği ve her halde Türklere mensup olan bir kabileden, neşet etmiş olmalarıdır, "Türk,, adı milâttan önce 3 üncü yüz yılda bile kabile adı idi. Böylece Hsiun-nu'ların hükümdar gurubunun Türk olduğu benim kanaatıma göre emniyetle isbat edilmiştir; bu gurubun hükümdarlığı altında Türk olmıyan başka kabilelerin bulunduğu da bugün söylenebilir, fakat bu daha az ehemmiyetli bir meseledir.

Tesbit edilen bu nokta 6 ıncı yüz yılda bu Tu-ku ailesinin neden bu kadar rağbet gördüğünü anlatıyor; bu eski asıl bir aile, bir hükümdar ailesi idi, ve bunun için 3 sülâlenin kurucuları bu asıl ailenin kızları ile evleniyorlardı. Mustafa Köymen yine son zamanlarda neşredilen yeni Çin eserlerinin yardımı ile en meşhur Çin hükümdar âilesi olan T'ang ailesinin erkek tarafından Türk olup olmayacağını araştırmıştır. Tu-ku ailesi ile yapılan izdivaçlardan, kadın tarafından oldukları kafidir.. (Prof. W. EBERHARD).

Mustafa Köymen araştırma ve inceleme konusu olarak Hün hükümdar ve beylerinin neşet ettikleri T u-ko: Tu-ku kabilesini seçmiştir. İsbat edilmek istenen tez şudur: *"Çin'de hükümdarlık eden yabancılar ve bütün Hün Şanyuları Hünlerin en asil soyu olan T'u-ko : Tu-ku kabilesine mensup şahıslardır,,.*

Bu tez, benim bildiğime göre, yep yeni bir tezdır; Hün sülâlesi hakkında böyle bir tezin ileri sürülmediği muhakkaktır. Çin kaynaklarının Batı dillerine tercüme edilenlerinde ve Çin tarihine dair yazılan eserlerde Çinde hükümdarlık eden o veya bu sülâle müessesesinin "Şimal veya Garp barbarlarından,, neşet ettikleri hakkında bazı kayıtlara tesadüf ediliyorsa da (meselâ, Yüan-vei sülâlesi hakkında Hya-

cinth, cild I, s. XVI metin ve notta: Yüan-vei hanedanı moğollardandı. Onlara dair yazılan tarih kitabına Çinlilerin nefreti bundan dolaydır. "Richard Wilhelm,, Çin kültürü tarihi München 1928 S 93 : "Çiao Hanedanı hakiki Çinli değildir), Hün ve Çin hükümdarlarının Tu-ku denilen asıl tek bir sülâleden geldiklerine dair kayda tesadüf edilmiyor.

Bay Mustafa Köymen, hocası Prof. Dr. W. Eberhard'ın ortaya attığı "teklifi,, ni (Çin devrinde beş kavmin tarihine ait Kronolojik bir bakış -"Tarih araştırmaları,, S. 233, Not 24) ele almış ve esaslı bir surette işliyerek çok orijinal bir etüd meydana koymuştur.

Bu doktora tezi bu bakımdan önemlidir ki Türk tarihçileri tarafından ileri sürülen buna benzer bir tezde ancak Gök Türklerden sonra gelen hükümdarların bir soydan neş'et ettikleri iddia ediliyordu (meselâ: A. - Z.Velidi Togan: Moğollar, Çingiz ve Türkler; İbn Fadlans Reisebericht, 268-271, Exk. 99 a); XIX. asır sinoluglarından Hyacinth Türk ve Moğol hükümdar sülâlelerinin ancak 31 yıllık bir fasıla ile M. Ö. 1764 M. S. 1115 e kadar uzak doğu ve Orta Asya ülkelerini idare ettiklerini söylüyorsa da burada tek bir kökten gelen sülâle değil, fakat bir ırka mensup bir çok sülâleler bahis konusudur (Sobraniye Svedeniye, Medhal, S. 11). Bay Mustafa Köymen ise M. Ö 209 dan 1126 ya kadar Türk ırkına mensup olan Tu-ko hanedanının bütün Şimal ve Cenup Hünlerinde hükümdar olduklarını, Çin'in meşhur T'o-pa, Sui ve Tang sülâleleri de ana tarafından T'u-ko kanı taşıdıklarını isbat ediyor.

Bu tezi isbat için tatbik ettiği metod "Önsöz,, de (S. VI-VII) izah edilmiştir ki sülâlelerin şecerelerini tesbit için tatbik edilen ilmi metoddur. Meşhur Rus Türkoloğu Vilyaminoff-Zernoff- "Kasım hanları ve şehzâdelerine dair tetkikler,, adlı kıymetli eserinde aynı metodu tatbik ile XIII. asırdan itibaren XIX. asra kadar Sibiry'a da Kırgız Bozkırlarında, Kazan'da V. D. hanlıklarda hükümdarlık eden hanların ve prenslerin aynı soydan geldiklerini isbat etmiştir. Bol vesikaların yardımıyla ve ancak 6 asırlık bir zaman çevresi içinde devam eden bir sülâlenin tarihi ve sülâlesi üzerinde çalışan Vilyaminoff-Zernoff'un mesaisiyle Bay Mustafa Köymen'in mesaisi, şüphesiz ki, mukayese edilemez; fakat 1335 yıllık bir zaman çevresi içinde Çin kaynaklarını inceleyerek T'U-KO-Liu hanedanının şecerelerini ortaya koymak için Bay Mustafa Köymen'in sarfettiği emek Zernoff'unkinden daha yorucu olduğu şüphesizdir. (Prof. Abdülkadir İNAN).

HATİCE ÖZÇÖREKÇİ — Doktora tezi konusu "*Orta Yeşil Irmak Yaşama Bölgesi,,* 1942 yazında Ceyhan Osmaniye, Nevşehir, Bünyan, Gümüşhancıköy, Sungurlu ve Safranbolu şehirlerine gidilerek yerinde yapılan müşahedelerle bu şehirlerin mevkii, gelişme şekli, yapı tarzları, iş hayatı; idare, sağlık, kültür ve ekonomi bakımından merkezliği; yakın ve uzak münakale hudutları tesbite çalışılmış ve bu araştırmalar

ayrı ayrı hartalar üzerinde gösterilmiş ve netice olarak Anadolu'daki küçük şehirlerin tipleri ve vazifeleri belirtilmiştir.

Bu yazı memleketimizdeki küçük şehirler hakkında iyi bir monografya sayılır. Araştırmalarda daha ziyade şehirlerin idarî ve kültürel vazifeleri üzerinde durulmuş, şehir plânları ve yapı tarzları ikinci derecede bırakılmıştır. Aynı zamanda şehrin ekonomik hususiyetlerinden ziyade idare, sağlık ve Maarif işleri göz önünde tutulmuştur.

Eser ilmî usullere riayet edilerek tam bir muvaffakiyetle vücuda getirilmiş olmakla beraber aşağıdaki noktalara ayrıca işaret etmeyi faydalı buldum:1) Küçük şehirlerin hiç olmazsa bir kaçının basit plânlarının ilâvesi bu şehirler hakkında daha esaslı »bir fikir edinmemize yardım ederdi. Aynı zamanda eski ve yeni şehir plânlarının mukayesesi kabil olurdu. 2) Bu şehirlerin iklim hususiyetleri, hiç olmazsa en soğuk ay sıcaklığı hakkında bir fikir verilmesi, hususiyle yapı tarzlarını izahta faydalı olacaktır. 3) Bu şehirlerin nüfusu, merkez teşkil ettiği çevre nüfus sıklığıyla karşılaştırılarak aradaki ilginin meydana çıkarılması faydalı olurdu. Her ne kadar bu noktaya tipler bahsinde temas edilmiş, hartada meskûn yerler nüfuslarıyla beraber işaret edilmişse de aradaki münasebetler aydınlatılmamıştır. İş bölümü ve mesleklere ayrılışı bakımından bu şehirlerin gösterdiği farklar üzerinde durarak yalnız çevresine göre değil, hususiyetle şehirli halkın faaliyetlerine göre de bazı tipler ayırmak mümkündür. Bu bakımdan Ceyhan ile Osmaniye, Nevşehir ile Sungurlu arasındaki farkları açık bir şekilde meydana çıkarmak imkânı oldu. (Prof. HAMİT SADİ SELEN)

Eseri, hazırlayanın 1942 ilkbaharında yapmış olduğu bir buçuk aylık bir gezi esnasında tetkik ettiği yedi küçük şehre (Osmaniye, Ceyhan, Nevşehir, Sungurlu, Bünyan, Gümüşhancıköy, Safranbolu) ait araştırmaların sonuçlarını bir araya toplamış bulunmaktadır. Giriş kısmında küçük şehrin nihayeti anlatılıyor. Bu hususta Hassinger, Maul, Vidal de la Blache gibi coğrafyacıların fikirleri gözden geçirildikten sonra, W. Christaller'in tarifi üzerinde durularak, en kısa tabiri ile "çevrelerinin birer merkezi,, olan şehirler, gördükleri vazifeler bakımından ele alınmıştır; idarî merkezlik vazifesi bakımından sıhhî mezarlık, kültür merkezliği, iktisadî merkezli ve bu "fonction,,ların sahaları namzedin 1:200.000 ölçekli açınısama hartalarından faydalanmak suretiyle yaptığı hartalar üzerinde gösterilmiştir. Giriş kısmından sonra yukarıda adı geçen 7 küçük şehir mevki ve çehreleri, tarihî inkişafı, yapı tarzları, halkın meşgalesi, idarî, sıhhî, Maarif ve iktisadi merkezlikleri bakımından tetkik olunuyor. Bu şehirlerin hergün gidip gelen, köyleri çeviren en yakın münakale hududu, hafta pazarlarına gelen köyleri çeviren yakın münakale hududu şehre birkaç haftada bir gelen köylerin dahil bulunduğu uzak münakale hududu ve en uzak münakale hududu inceleniyor. Neticede, küçük şehirlerimizin yarısının

veya üçte birinin çiftçilikle uğraştığı ve hayvan beslediği, kendilerine bağlı olan sahaların mahsullerini toplayıp daha büyük merkezlere sevkeden ve köylerin birbiriyle alış verişini ve köyle şehir arasındaki alış verişi temin eden birer mutavassıt durumunda oldukları tebarüz ettirilmiştir. Küçük şehirlerin iktisadî birer cazibe merkezi oluşlarındaki amiller izah olunur ve konuyu teşkil eden merkezler tiplere ayrılmıştır. Hatice özçörekçi tezinin sonunda idarî bakımdan faydalı bir tavsiyede bulunmakta ve Sungurlu—Çankırı, Avanos—Nevşehir kazaları arasında bir hudut tashiinin lüzumuna işaret etmektedir. Tezini, işlenmesi ilmî ve pratik faydalar sağlayacak bir problemi ortaya atmakla bitiriyor. Bu problem "halen Türkiyede hafta pazarı kurulan yerleri tesbit ederek kaç kilometre kareye bir pazar düştüğü hesaplanıp, iktisadî hayatın gelişmesi için daha nerelere pazar kurulması faydalı olacağını tetkiki,, dir. Bu suretle Hatice Özçörekçi, bizzat arazi üzerinde çalışarak, ele aldığı konuyu sonuçlan Türkiyede sayıları, 341 den daha az olmıyan küçük şehirlerimize şamil olabilecek surette, şimdiye kadar kimsenin bakmadığı bir cepheden tanıtmış oluyor. Vardığı neticeler bize, Coğrafya konularını birer problem halinde incelemenin faydalarını, açıkça göstermiştir. Yazısına ilâve ettiği hartalar konu ile sıkı sıkıya ilgilidir ; ve dikkatli bir çalışmanın mahsulüdür. (Prof. CEMAL ALAGÖZ).